

## Túlbugzó tévedés

Sárközy Péter

Sajátos javaslattal siet *Zsidai József* könyvtár-igazgató az állami költségvetés segítségére. Tetejes kiadások lefaragási lehetőségét villantja föl, néhány országos művelődésügyi intézmény „letörlésére” buzdítva. Bevallom őszintén: *döbbentes dolog*.

A felületes szemlélőnek bizonyára tetszetős az ötlet, amely egy milliárdos tétellel könnyítene nehéz anyagi helyzetünkön. Aki azonban az összefüggésekre is ügyel, abban óhatatlan gyanú ébred: hátha *medicina peior morbo*, vagyis a gyógyszer a betegségnél is veszélyesebb.

Csak a saját portám, a szűkebben értelmezett mezőgazdaság előtt söpörgetve meg kell állapítanom: a sok fáradsággal kiásott, gondozott kút fő, az OMgK és Dokumentációs Központ lerombolása súlyos kárt tenne. (Sajnos éppen eleget rombolt a túlbugzóság fél évszázad alatt!)

Közismert tény, hogy hibás intézkedések és elhamarkodott döntések nyomán mezőgazdasági termelésünkkel együtt hazánk természeti környezete is megsínylette a múltat. Savanyodtak, mérgeződtek talajaink, országosak az eróziós veszteségek. Ám együttvéve sem lehettek annyira ártalmasak, mint *az agyokban végbement erózió*. Ha valaha ki akarunk lábolni a magunk dagasztotta kátyúból, nyilván a közgondolkodásban kell gyökeres átalakulásra törekednünk.

Nem hiszem, hogy az – ismeretlenül is nagyrabecsült – javaslattevő ismerné az OMgK tevékenységét. Nem valószínű, hogy fölmérte, milyen jellegű és méretű segítséget nyújthat ez a tevékenység a sürgető átalakuláshoz. (Igaz, az intézmény rovására írható, hogy nem dolgozik eléggé *harsányan*, nem eléggé magamutogató – ha ez több is mint bűn, inkább hiba manapság.) Ettől

függetlenül: sikerült újabb és újabb kapcsolatokat kiépítenie a legfejlettebb országok legfejlettebb rokonintézményeivel, tudományos műhelyeivel. Talán szerénytelenül hangzik, ha megemlítem: mint vendégelőadó jónéhány külföldi tartózkodásom során meggyőződhettem róla, hogy „jegyzik ezt a céget” a szakmai tőzsdén. Olyan személyi és tárgyi alapokra építkezett, amelyek szilárdságban nem maradnak el a sokak szemében néha túlzott dicsfényvel övezett európai átlagtól.

Könyvek, folyóiratok, időszakos és egyéb kiadványok, elektronikus berendezések tárházát kínálja a kutatónak, a gyakorlati szakembernek, a diáknak – általában mindenkinek, aki olvas, keres, búvárkodik, művelődik.

Nem tartanám ízlésesnek, ha a kákán csomót keresnék, rámutatva a javaslat – bizonyára jóhiszemű, de kétségtelen – tévedéseire (akár az OMgK-nak tulajdonított csőd, akár a látogatottság stb. tekintetében). Amennyire átlátom a helyzetet, az *ismert* mellett az *elismert* jelzőt is merném használni jellemzőképpen, *sine ira et studio*.

Különösen figyelemre méltónak tartom, hogy *lépést tartanak* az OMgK-ban a sebesen változó világ eseményeivel. Kiváltképpen érvényes ez olyan áthidalásokra, amelyek pl. az Európai Unió feltételrendszerét hozzák életközébe akkor, amikor a közelítés égető érdek. A legjobb akarattal sem volnék képes abban bizakodni, hogy ezt a feladatot a lehető leglelkismeretesebben más jellegű (pl. egyetemi) könyvtár ugyanilyen hatékonyan láthatná el.

A szemléleti változások meggyorsításában – meggyőződésem szerint – eddig is sokat tett, s most még többet vállal az *OMgK és Dokumentációs Központ*. Mondhatnám: a *noblesse oblige* jelszavával. Ki kell töltenie azokat a hézagokat, amelyek hosszú időn keresztül (olykor politikai megfontolásokból) tátongtak üresen. Nem véletlen, hogy a *Földművelésügyi Minisztériumban* is úgy vélekednek: az erre szánt szerény összegek kamatostul térülnek vissza a gazdaságban, a termékpályákon. Mégpedig olyan időszakban, amikor az agrárágazatok és az élelmiszeripar egyképpen küszködnek a váltás gyermekbetegségeivel és az előzőleg elkövetett hibák orvoslásával.

Talán nem tévedek, ha ismétlem: a teendők egy részét a minden tiszteletet megérdemlő egyetemi könyvtár – korántsem a szándék, hanem a lehetőség híján! – nem bírná végrehajtani, nem bírná a korszerű elmélet és a mai gyakorlat közé szélesedő szakadékot áthidalni. Elvileg ter-

mészetesen megteremthetők *máshol is* a szükséges feltételek. Csak hogy ez olyan áldozattal járna, amely messze meghaladná a központi intézmény megszüntetésétől remélt, vélt vagy valódi előnyt. *Ad absurdum* kivetíthetném a javaslatban foglaltakat az összes országos művelődési intézmény körére: múzeumra, képtárra, kiállító teremre, akár a baljós csengésű „kulturális forradalom” küszöbéig. Abban azonban bízom, hogy erre a javaslat szerzője se gondolt. Nem képzelhetem, hogy bármely szakember vállalná azt a felelőssé-

get, amely meglévő értékek megsemmisítésével jár.

Tartok tőle, hogy *Zsidai József igazgató úr* nem mérlegelte az *összes tényezőt*, mielőtt ki-munkálta beadványát. Amikor tehát az OMgK mellett próbálok szerényen szót emelni, egyáltalán nem a javaslattevő személye *ellen*, hanem a  *hazai művelődésügyért*, mindenekelőtt a *magyar mezőgazdaságért* érzett aggodalom késztet rá. S úgy érzem, ez az aggodalom a jelenlegi helyzetben megalapozott és jogos.

---

ONLINE KERESÉS A BIBLIOBUSZBÓL. -- Egy alsó-szászországi kísérleti program keretében lehetővé vált, hogy egy járási bibliobuszról közvetlenül lehessen keresni a göttingeni Egyetemi Könyvtár adatbázisában, amely három német tartomány központi katalógusát is tartalmazza, 3,5 millió kötet adatait. A bibliobusz könyvtárosa az olvasó által igényelt könyvet az adatbázisból kikeresi és (esetenként 2 márkáért) elektronikus posta útján kéri ki az illető könyvtárból. Így az igénylések 50%-át egy héten belül ki tudják elégíteni; ennél többet általában csak akkor kell várni, ha épp ki van kölcsönözve a könyv. – A járási községi könyvtárai is a bibliobuszon keresztül (telefon vagy fax útján) vehetik igénybe ezt a szolgáltatást. (DBI-Pressespiegel, 1995. jún.)

---

A NÉMET VÁROSI KÖNYVTÁRAK IS pénzhiánnyal küzdenek. – Hannoverben a város „háztartás-konzolidációs programja” keretében 1993-1996 között 6 millió márkát takarítanak meg a könyvtárakon. Pedig a hálózat állománya már 1994-ben is csökkent 30 000 egységgel, mert kevés az új beszerzés. – Güterslohban az előző évi 3,7 millióból 100 000 márkát csíptek le az 1995. évi könyvtári költségvetésben. – Bremen városi tanácsában arról folyik a vita, hogy a 15 fiókkönyvtárból csak kettőt zárjanak-e be, vagy 4 nagyobb „körzeti” könyvtárat létesítsenek a hálózat helyett. – Dortmund két fiókkönyvtára egy év türelmi időt kapott, hogy azonnali bezárás helyett találjanak „intelligens megoldást” fennmaradásukra (esetleg társadalmi munkásokra, kulturális egyesületekre bízva a könyvtár üzemeltetését). Kölnben 2 hónapra halasztották el 3 fiókkönyvtár megszüntetését; itt a város vezetősége próbál barkácsolni valamit a költségvetésben. (DBI-Pressespiegel, 1995. febr.)